

สารบัญ

สารบัญ	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา	1-1
1.2 ความสำคัญของปัญหา	1-5
1.3 วัตถุประสงค์	1-8
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา	1-9
1.5 กรอบในการวิจัย	1-9
1.6 ขอบจำกัดในการศึกษา	1-12
1.7 ผลที่ได้รับ	1-12
บทที่ 2 ผลการศึกษาเนื้อหาบริบท (Context) ของ FTA ไทย-สหรัฐฯ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม	
2.1 บทด้านสิ่งแวดล้อม	2-2
1) ขอบเขตของการวิเคราะห์ (Scoping)	2-2
2) สถานะด้านต่าง ๆ ของไทย	2-2
2.1) นโยบายการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	2-2
2.2) กฎหมายภายใน	2-8
2.3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายภายในของไทย	2-14
3) ผลกระทบ (impacts) ต่อประเทศไทยหากกำหนดให้มี	2-14
บทสิ่งแวดล้อมในข้อตกลงการค้าเสรี	
3.1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	2-14
3.2) ผลกระทบด้านสังคม	2-15
3.3) ผลกระทบด้านกฎหมาย	2-15
4) ประเด็นอื่นๆ ที่ควรให้ความสนใจและข้อเสนอแนะ	2-17
4.1) ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่น่าห่วงกังวลสำหรับฝ่ายไทย	2-17
ในการเจรจา FTA ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ	
4.2) ผลกระทบ (impacts) ต่อประเทศไทยหากกำหนดให้มี	2-17
บทสิ่งแวดล้อมในข้อตกลงการค้าเสรี	
4.3) ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความอ่อนไหวต่อสหรัฐฯ	2-20
ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ครั้งที่ 60 ปี 2549	

2.2 บทด้านการลงทุน	2-21
1) ประเด็นการเจรจาใน FTA	2-21
2) สถานภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้านการลงทุนของต่างชาติในประเทศไทย	2-22
2.1) เงื่อนไขการเข้ามาลงทุนของต่างชาติในประเทศไทยในปัจจุบัน	2-22
2.2) สภาพปัญหาการลงทุนจากต่างชาติของไทยในปัจจุบัน	2-24
2.3) ข้อสังเกตเปรียบเทียบระหว่าง FTA กับข้อตกลงด้านการลงทุนที่มีมา	2-25
3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทำ FTA ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	2-26
3.1) ด้านกฎระเบียบ	2-27
3.2) ด้านสิ่งแวดล้อม	2-28
3.3) ด้านเศรษฐกิจ	2-30
3.4) ด้านสังคม	2-31
4) ความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง	2-32
5) สรุป	2-34
2.3 ประเด็นข้อเสนอแนะทางกฎหมาย FTA Thai-US ขอบทว่าด้วยการลงทุน	2-37
1) ผลกระทบที่สำคัญของ FTA Thai-US ต่อประเทศไทย	2-37
2) ข้อพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นกฎหมายในกระบวนการทำสนธิสัญญาอำนาจอธิปไตยของรัฐ	2-50
3) ทฤษฎีกฎหมายว่าด้วยการเปิดเสรี	2-52
4) จุดอ่อนของการเจรจา ทำ FTA Thai-US	2-52
5) ภาคส่วนที่น่าเป็นห่วง	2-55
6) การเตรียมพร้อมเพื่อการเปิดเสรีที่พอเหมาะอย่างเป็นระบบ	2-56
7) สรุปปัญหาทางด้านกฎหมาย	2-56
2.4 บทด้านการเกษตร	2-58
1) ประเด็นการเจรจาในข้อตกลง FTA ในเรื่องการเปิดเสรีการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม	2-58
2) กฎระเบียบและการดำเนินงานด้านการเกษตรของไทยในปัจจุบัน	2-60
2.1) การค้าขายสินค้าเกษตรระหว่างไทยกับสหรัฐ	2-60
2.2) อัตราภาษีสินค้าเกษตรของไทยและสหรัฐ	2-61
2.3) การใช้มาตรการที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barrier)	2-62
2.4) นโยบายและกฎระเบียบของไทยเรื่องการเกษตรและสิ่งแวดล้อม	2-62

3) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	2-65
3.1) ความตกลงด้านการเกษตร ใน WTO	2-65
3.2) ความตกลงด้านสิ่งแวดล้มที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	2-68
4) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้มที่อาจเกิดขึ้น	2-70
4.1) ผลกระทบจากการขยายกิจกรรมการผลิตที่จะมีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้ม	2-72
4.2) ผลกระทบจาก FTA ต่อการปรับเปลี่ยนนโยบาย และกฎระเบียบภายในประเทศที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้ม	2-73
4.3) ผลกระทบจากข้อกำหนดในบทอื่นๆ ที่จะ มีผลกระทบต่อ ภาคเกษตรกรรม และสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้ม	2-77
2.5 บทด้านภาคบริการ	2-80
1) ความนำ	2-81
2) วัตถุประสงค์ของรายงาน	2-84
3) FTA ที่สหรัฐฯ จัดทำกับประเทศอื่น	2-84
4) โครงสร้างทางการค้าระหว่างไทย – สหรัฐฯ	2-86
5) การเปิดเสรีทางการค้า บริการ และการลงทุนภายใต้ WTO	2-89
6) สาขาสำคัญด้านบริการตามข้อเสนอของสหรัฐฯ	2-92
7) ผลกระทบทางสังคมของการเปิดเสรีภาคบริการ	2-102
8) ข้อสังเกตและคำถามในร่าง Environment Chapter	2-103
2.6 บทด้านทรัพย์สินทางปัญญา	2-106
1) ประเด็นการเจรจาในข้อตกลง FTA	2-106
2) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิบัตรสิ่งมีชีวิตของไทยในปัจจุบัน	2-107
3) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	2-110
3.1) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า	2-110
3.2) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่	2-112
4) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	2-112
2.7 บทด้านระงับข้อพิพาท	2-117
1) ประเด็นการเจรจาใน FTA	2-117
1.1) กรณีพิพาทระหว่างรัฐกับนักลงทุน	2-117
1.2) กรณีพิพาทระหว่างรัฐกับรัฐ	2-117
2) สถานภาพทางนโยบายของประเทศไทยในปัจจุบัน	2-122
3) ผลกระทบด้านต่างๆ	2-122
3.1) ผลกระทบด้านกฎหมาย	2-122
3.2) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	2-123

บทที่ 3 ผลการศึกษาประเด็น (Issues) ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของ FTA ไทย-สหรัฐฯ

3.1 ประเด็นทางด้านการค้าสัตว์ป่า	3-2
1) ประเด็นการเจรจา	3-2
2) สถานการณ์การค้าพืชและสัตว์ป่าระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา	3-2
3) กรอบนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมการค้าสัตว์และพืชป่าระหว่างประเทศที่ผิดกฎหมาย	3-4
3.1) กลไกทางด้านสถาบัน	3-4
3.2) กลไกทางด้านกฎหมาย	3-5
4) ผลกระทบ	3-5
4.1) ผลกระทบทางด้านมาตรการการจัดการ (Regulatory)	3-5
4.2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Impact)	3-7
4.3) ผลกระทบทางด้านสังคม	3-9
4.4) ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม	3-10
3.2 ประเด็นเรื่องสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs)	3-11
1) ประเด็นการเจรจาใน FTA	3-11
2) การบริหารจัดการ GMOs ของประเทศไทยในปัจจุบัน	3-11
3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-13
3.1) ด้านกฎระเบียบ	3-13
3.2) ด้านสิ่งแวดล้อม	3-14
3.3) ด้านเศรษฐกิจ	3-14
3.4) ด้านสังคม	3-16
4) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3-16
4.1) ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	3-16
4.2) ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	3-17
4.3) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า	3-18
4.4) พิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ	3-18
5) ประเด็นเรื่องปัญหาการบริหารจัดการ GMOs ในสหรัฐอเมริกา	3-19
3.3 ประเด็นเรื่องพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก	3-24
1) เทคโนโลยีการผลิตพลังงานไฟฟ้า	3-24
1.1) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาใน FTA	3-24
1.2) สถานภาพของเทคโนโลยีและการลงทุนเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าของไทยและสหรัฐ	3-24

1.3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-26
2) การขนส่ง	3-28
2.1) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาใน FTA	3-28
2.2) สถานภาพของเทคโนโลยีและการลงทุนของไทยและสหรัฐ	3-28
2.3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-29
3.4 ประเด็นเรื่องสินค้าและเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม	3-30
1) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาใน FTA	3-30
2) สถานภาพของเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม	3-30
2.1) สถานภาพด้านเทคโนโลยี	3-30
2.2) สถานภาพด้านสิ่งแวดล้อม	3-30
3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-30
3.1) ด้านกฎระเบียบ	3-30
3.2) ด้านสิ่งแวดล้อม	3-31
3.5 ประเด็นเรื่องสินค้าใช้แล้ว	3-32
1) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาใน FTA	3-32
2) สถานภาพของเทคโนโลยีและการลงทุนของไทยและสหรัฐ	3-32
2.1) สถานภาพด้านเทคโนโลยี	3-32
2.2) สถานภาพด้านกฎระเบียบ	3-32
2.3) สถานภาพด้านสิ่งแวดล้อม	3-33
2.4) สถานภาพด้านสังคม	3-33
3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-33
3.1) ด้านกฎระเบียบ	3-33
3.2) ด้านเศรษฐกิจ	3-34
3.3) ด้านสิ่งแวดล้อม	3-34
3.6 ประเด็นด้านกึ่งทะเล	3-35
1) ประเด็นการเจรจาในข้อตกลง FTA ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม	3-35
1.1) เรื่องการค้าสินค้า	3-35
1.2) เรื่องสิ่งแวดล้อม	3-35
2) กฎระเบียบ / การดำเนินงานของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	3-35
2.1) ข้อมูลการเลี้ยง และการส่งออกกุ้งของไทย	3-35
2.2) มาตรการทางกฎหมายของไทยในด้านการเพาะเลี้ยงและการจับกุ้งทะเล	3-37
3) มาตรการทางกฎหมายของสหรัฐที่เกี่ยวกับเรื่องกุ้งทะเล	3-40
4) ข้อพิพาทระหว่างไทยกับสหรัฐเรื่องกุ้ง-เต่าทะเล	3-41
5) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3-44

6) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-44
3.7 ประเด็นด้านป่าไม้	3-48
1) ประเด็นการเจรจาในข้อตกลง FTA ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องป่าไม้	3-48
2) ข้อมูลทั่วไป และกฎระเบียบด้านการค้าขายไม้และผลิตภัณฑ์	3-48
2.1) การผลิต การส่งออก นำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของไทย	3-49
2.2) กฎระเบียบในการกำกับดูแลการค้าขายไม้หรือผลิตภัณฑ์ไม้ของไทย	3-52
3) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3-53
3.1) ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยไม้เมืองร้อน	3-53
3.2) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและพิธีสารเกียวโต	3-53
4) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-55
4.1) ผลกระทบต่อพื้นที่ป่าอนุรักษ์	3-56
4.2) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	3-57
3.8 ประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	3-58
1) ประเด็นการเจรจาในข้อตกลง FTA ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม	3-58
2) สถานการณ์ กฎระเบียบ และการดำเนินงานของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	3-58
3) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3-61
4) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-65
4.1) ผลกระทบจากการเปิดเสรีการเกษตรต่อความหลากหลายทางชีวภาพ	3-65
4.2) การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ กฎหมายของไทยกรณีพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช กฎหมายสิทธิบัตร	3-66
4.3) ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตตัดแต่งพันธุกรรมและชนิดพันธุ์ต่างถิ่น	3-67
4.4) ผลกระทบจากเรื่องการค้าการคุ้มครองการลงทุน	3-67
3.9 ประเด็นการค้าปะการังและสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในระบบนิเวศปะการัง	3-70
1) ประเด็นการเจรจา	3-70
2) สถานการณ์การค้าปะการังและสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในระบบนิเวศปะการังในสหรัฐอเมริกา	3-71
3) นโยบาย/กฎหมายของสหรัฐอเมริกา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3-72
3.1) นโยบายแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาวาดด้วยปะการัง	3-72

3.2) กฎหมายป้องกันและอนุรักษ์ปะการังและระบบนิเวศปะการัง ของสหรัฐอเมริกา	3-73
3.3) สนธิสัญญาไซเตส	3-74
4) ผลกระทบต่อประเทศไทย	3-75
4.1) ด้านนโยบายและการจัดการ	3-75
4.2) ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม	3-76
3.10 ของเสียอันตราย	3-78
1) ประเด็นการเจรจาในข้อตกลง FTA	3-78
2) สถานการณ์และการกำจัดของเสียอันตรายในประเทศไทย	3-78
3) นโยบายและมาตรการในการจัดการของเสียอันตรายจาก อุตสาหกรรม	3-79
3.1) การจัดการของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม	3-79
3.2) การจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน	3-81
4) ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3-82
5) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	3-85
5.1) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	3-85
5.2) ผลกระทบด้านกฎหมายและด้านเศรษฐกิจ	3-86
5.3) ผลกระทบด้านการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี	3-87
บทที่ 4 ผลประโยชน์จากการค้าและต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมและต้นทุนสุขภาพ: การประยุกต์ใช้แผนจำลองสเตลลา (Stella Model)	
4.1 กระบวนการสร้าง Dynamics model	4-3
4.2 Stella Model สำหรับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย	4-4
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ของประเทศสหรัฐอเมริกา	
5.1 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสของรัฐบาลสหรัฐฯ ในการบังคับใช้และ การแก้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	5-2
5.2 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของบริษัทเอกชนของสหรัฐฯ ที่ก่อให้เกิด ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งในประเทศสหรัฐฯ และในประเทศกำลังพัฒนา	5-4
5.3 ปัญหาการละเมิดสิทธิของบริษัทหรือหน่วยงานของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรชีวภาพ (Bioprospecting)	5-6

บทที่ 6	แนวทางการศึกษาทบทวนด้านสิ่งแวดล้อมของข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าของประเทศไทย	
6.1	หลักการ	6-1
6.2	วัตถุประสงค์	6-1
6.3	กระบวนการจัดทำ	6-2
6.4	ขอบเขต	6-2
6.5	กรอบการศึกษาการประเมิน	6-5
6.6	การติดตามประเมินผล	6-9
6.7	กลไกนำไปสู่การปฏิบัติ	6-9
6.8	ข้อเสนอ	6-14
6.9	ภาคผนวก	6-15
6.10	ข้อเสนอ	6-15

บทที่ 7	สรุปและข้อเสนอแนะ	
7.1	สรุปผลการศึกษา	7-1
7.2	Fair Legal Model of Environment Chapter	7-3
7.3	ข้อคิดเห็นต่อคณะเจรจาฝ่ายไทย	7-23
7.4	ข้อสังเกตจากการศึกษาและกระบวนการเจรจาในการเชื่อมโยงระหว่างประเด็นการค้าและประเด็นสิ่งแวดล้อม	7-43
7.5	ข้อเสนอแนะ	7-45
	ตารางสรุปข้อมูลผลประเมินด้านสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอแนะต่อการเจรจา	7-58

ภาคผนวก ก :

บทความเผยแพร่งานวิจัย ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ Post Today

วันที่ 4-8 เมษายน 2548

ภาคผนวก ข :

ข้อเสนอแนะของโครงการฯ ต่อการเจรจา FTA ไทย-สหรัฐ รอบที่ 3

ภาคผนวก ค :

ข้อเสนอแนะต่อคณะเจรจา FTA

6 กรกฎาคม 2548

ภาคผนวก ง :

ความคืบหน้ากิจกรรมโครงการ “การศึกษาทบทวนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Review) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย-สหรัฐอเมริกา”

